

بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط

دکتر نادر بهلولی

گروه مدیریت، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران. (نویسنده مسئول).

na_bohlooli@yahoo.com

جواد رهنما

کارشناسی ارشد مدیریت دولتی - توسعه منابع انسانی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

javadrahnema456@gmail.com

شماره ۶۰ تابستان ۱۴۰۱ (جلد اول) / صص ۳۳-۴۸
چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره پنجم)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط می باشد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش جمع آوری اطلاعات از نوع توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری پژوهش، کارکنان شرکتهای کوچک و متوسط استان آذربایجان شرقی، شامل ۱۱۶۲۹ نفر از کارکنان می باشد. حجم نمونه این پژوهش شامل ۳۸۴ نفر از کارکنان می باشد که به روش نمونه گیری تصادفی ساده تعیین و انتخاب شده است. در این پژوهش از پرسشنامه سرمایه اجتماعی در جهان واقعی و جهان مجازی از مقیاس (ISCS) متعلق به دیمیتری ویلیامز (۲۰۰۶) و پرسشنامه ارزیابی عملکرد سازمانی (مقیمی، ۱۳۹۰) استفاده شده است. جهت بررسی آزمون کلموگروف اسمیرنوف، آزمون رگرسیون، جهت سنجش فرضیه های تحقیق استفاده شده است. نتایج نشان داد که: سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد. سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) و سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای مجازی آنلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد. سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) و سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد.

واژه های کلیدی: سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین، عملکرد سازمانی، شرکتهای کوچک و متوسط.

مقدمه

ارزیابی عملکرد سازمان ها همواره یکی از دغدغه های اصلی ذینفعان و مدیران آنها در دنیای امروزی است. زیرا ارزیابی عملکرد می تواند باعث آگاهی از میزان پیشرفت در بهبود عملکرد هر سازمان به ویژه واحدهای خدماتی گردد و در نتیجه انگیزه و فرصت لازم برای ارتقاء کیفیت عملکرد ساختارهای خدماتی و یا تولیدی را ایجاد نماید (رابینز^۱، ۱۳۹۳).

یکی از مهم ترین مولفه های تاثیرگذار در عملکرد سازمانی به خصوص در شرکتهای کوچک و متوسط که ارائه خدمات آنها مبتنی بر کارکنان است، بحث سرمایه اجتماعی است. در صنایع تولیدی و خدماتی با توجه به شرایط حاکم بر آن و با وجود

¹ Robinz

رقابت شدید، هر سازمانی برای بقا و سودآوری باید تلاش کند که به بالاترین سطح عملکردی دست یابد. بی شک این کار مشروط به شناسایی و مدیریت عوامل تاثیرگذار بر عملکرد سازمانی و همچنین تبیین دقیق روابط و تعاملات بین این عوامل است. سرمایه اجتماعی از مهم ترین این عوامل است که می تواند به طور مستقیم و غیرمستقیم بر عملکرد سازمانی تاثیرگذار باشد. پاسی^۱ (۲۰۱۱) تاکید می کند که یکی از منافع سرمایه اجتماعی، بهبود عملکرد سازمانی است (پاسی، ۲۰۱۱).

امروزه شاهد رشد اهمیت سرمایه اجتماعی، به عنوان یک ابزار موثر برای افزایش رقابت شرکت ها و بهبود عملکرد آنها هستیم و این امر موجب افزایش اهمیت سرمایه اجتماعی به عنوان مقوله ای پژوهشی و اقتصادی شده است (شیخی و همکاران، ۱۳۹۵). امروزه سازمان ها دیگر نمی توانند تنها به سرمایه های مادی خود اکتفا کنند زیرا عواملی که باعث تغییر در مزیت رقابتی سازمان ها می شود از سرمایه مادی به سرمایه های فکری و اجتماعی تغییر کرده است. دولاف و فافچامپ (۲۰۱۸) در تعریف سرمایه اجتماعی می نویسند: سرمایه اجتماعی به عنوان مجموعه ای از فرآیندهای مبتنی بر شبکه بر پایه اعتماد عمومی متمرکز است که بر توانایی ساکنان کشور برای به اشتراک گذاشتن، همکاری و هماهنگ کردن اقدامات تاثیر می گذارد. به طور خلاصه، سرمایه اجتماعی شامل اعتماد عمومی و شبکه های آن می شود (تامپسون^۲، ۲۰۱۸).

امروزه در سازمانها در غیاب سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه ها اثر بخشی خود را از دست می دهند و پیمودن راه های توسعه و تکامل سخت و دشوار می شود. وجود سرمایه اجتماعی چه در سطح مدیریت کلان و چه در سطح مدیریت سازمانها و بنگاه ها، می تواند شناخت نو و بهتری از سیستم های اقتصادی اجتماعی ایجاد کند و به مدیران در هدایت بهتر سیستم کمک کند (ودادی و امامی، ۱۳۹۱). امروزه ارزش نیروهای انسانی بر کسی پوشیده نیست به طوری که محققان گوناگونی درباره اهمیت و ارزش آنها صحبت کرده اند.

رشد رسانه های دیجیتال و شبکه های اجتماعی مجازی در چند سال اخیر، بحث ها درباره تنوع و تکثر سرمایه اجتماعی، به ویژه سرمایه های اجتماعی موجود در شبکه های مجازی و اثرات آن بر حوزه های مختلف اجتماعی را پررنگ نموده است. در واقع حضور در شبکه های اجتماعی مجازی به رشد گونه ای از سرمایه اجتماعی و شبکه های ارتباطی اثرات انجامیده است که متفکران از آن به عنوان سرمایه اجتماعی آنلاین مثبت نام می برند و از آن به ویژه در حوزه های رفتار مدنی و سیاسی سخن گفته اند. از این منظر بر شیوه های جدید برای پیوند با سیاست از طریق دریافت و توزیع اخبار، شرکت در مباحث سیاسی در فضای مجازی یا مشارکت در بسیج آنلاین یا آفلاین به عنوان اثر شکل آنلاین سرمایه اجتماعی بر فعالیت مدنی تأکید شده است (باد و همکاران^۳، ۲۰۱۴). در سال های اخیر گسترش استفاده از اینترنت و شیوع شیوه های نوین از روابط مجازی و جوامع مجازی موجب گردیده با مطرح شدن رسانه های مدرن و نوین، جوامع از لحاظ کیفیت ارتباطات انسانی متحول گردد. این تحولات عمدتاً از طریق شبکه های اجتماعی مجازی بر این ارتباطات تاثیرگذار بوده است. در ضمن این ارتباطات اثرات سایر راه های ارتباطی را نیز کمرنگ نموده است. اجتماع مجازی یا شبکه ای اجتماعی اینترنتی، وب سایت یا مجموعه ای از وب سایت هایی است که به کاربران امکان می دهد، علایق نظرات و فعالیت های خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند، به عبارت دیگر شبکه های مجازی سایت هایی هستند که با استفاده از یک موتور جستجوگر و افزودن امکاناتی مانند چت، پیام رسانی

¹ Passy

² Thompson

³ Bode

الکترونیک، انتقال تصویر و صدا و ... امکان ارتباط با کاربران را در قالب شبکه‌ای از روابط فردی و گروهی فراهم می‌آورند (فرناندز^۱، ۲۰۱۵). از جمله این شبکه‌ها می‌توان از وبلاگ، تویتر، فیس بوک، اینستاگرام، تلگرام و واتس آپ نام برد. با گسترش روزافزون و همه‌گیر شدن استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تاثیر این پدیده نوظهور بر بازاریابی محصولات تولیدی و تبلیغات غیر قابل اغماز می‌باشد. به خصوص در شرایط کنونی دنیا و کشورمان در مواجهه با ویروس کرونا و اعمال محدودیت و فاصله گذاری‌های اجتماعی موجب گردیده که استفاده از شبکه‌های مجازی بیش از پیش رونق گرفته و خرید و فروش‌ها اکثراً به صورت آنلاین و اینترنتی صورت پذیرد. با توجه به این امر محقق در پی پاسخگویی به این سوال می‌باشد که تاثیر سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین بر عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط چگونه است؟

تعریف نظری مفاهیم

سرمایه اجتماعی: مجموعه‌ای از مفاهیمی مانند اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها می‌باشد که هماهنگی و همکاری را برای سود متقابل تسهیل می‌کند و باعث کارآمدی جامعه در فعالیت‌های هماهنگ می‌شود (والن زولاً^۲، ۲۰۱۳).
عملکرد سازمانی: عملکرد هر سازمانی، تابع عملکرد منابع انسانی آن سازمان و تعامل آن‌ها با منابع، امکانات و فناوری موجود در سازمان است. از سوی دیگر، عملکرد منابع انسانی، تابع انگیزش و توانایی آن‌ها است. همچنین توانایی منابع انسانی، خود تابع دانش شغلی و مهارت در کاربرد دانش مذکور در انجام وظایف و فعالیت‌های شغلی است (رابینز، ۱۳۹۳).

پیشینه پژوهش

احمدی و مرادی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی سرمایه اجتماعی (آنلاین و آفلاین) و فرهنگ شهروندی پرداختند. یافته‌ها حاکی از سطح متوسط میانگین فرهنگ شهروندی و توجه بیشتر به مشارکت مدنی بوده است. در میان مولفه‌های مشارکت مدنی، ابعاد نگرشی و باوری بیش از مولفه‌های حوزه رفتاری یا عملی مورد توجه شهروندان بوده است. نتایج استنباطی نیز حاکی از آن است که مهمترین بعد سرمایه اجتماعی اثرگذار بر فرهنگ شهروندی، سرمایه اجتماعی برون گروهی موجود در فضای مجازی بوده است.

کیا و مهدوی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی نقش فناوری اطلاعات (IT) در بهبود عملکرد روابط عمومی از دیدگاه مدیران و کارکنان شرکت ایران خودرو پرداختند. نتایج نشان داد که فناوری اطلاعات بر ابعاد عملکرد سازمانی (فرآیندهای داخلی، کارکنان و یادگیری، نوآوری) تاثیر مثبت و معناداری دارد.

شاوردی (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی در مورد سرمایه اجتماعی واقعی و مجازی (مطالعه موردی دختران دانشجوی دانشگاه‌های تهران) پرداخت. نتایج نشان داد که میانگین تمامی مولفه‌های سرمایه اجتماعی به نفع سرمایه اجتماعی جامعه ی واقعی می‌باشد؛ همچنین سرمایه اجتماعی پل زنده در جامعه واقعی با میانگین ۳۸.۴ بالاترین سطح سرمایه اجتماعی را در میان دختران دانشجوی و سرمایه اجتماعی پسوندی در جامعه ی مجازی با میانگین ۲۶.۸ کمترین میزان سرمایه اجتماعی را در میان آنها دارا است.

¹ Fernandez

² Valenzuela

محمدی قشلاق و جعفر دوست بستانی (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات بر عملکرد کارکنان، با نقش میانجی سرمایه اجتماعی در سازمان پرداختند. یافته‌های این تحقیق، نشان می‌دهد که آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات، به صورت غیرمستقیم بر عملکرد مؤثر است. نتایج به دست آمده مبین وجود تأثیر مستقیم آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات بر سرمایه اجتماعی و تأثیر مستقیم سرمایه اجتماعی بر عملکرد است.

امجد و یوسف^۱ (۲۰۱۹) در موضوعی به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و قصد کارآفرینی (مطالعه موردی جامعه روستایی پاکستان) پرداختند. نتایج نشان داد، رابطه مثبت و معناداری بین سرمایه اجتماعی و کارآفرینی وجود دارد. همچنین این مطالعه به جامعه روستایی پاکستان توصیه می‌کند که باید نسبت به پتانسیل فرصت‌های کارآفرینی آگاهی داده شود و چنین برنامه‌های آگاهی بخشی از مزایای منحصر به فرد برای اقشار مختلف جامعه روستایی برخوردار است. زنان، افراد بیکار و به ویژه نسل‌های جوان ممکن است حداکثر مزایا را بدست آورند زیرا مردم مناطق کوهستانی در حال حاضر گزینه‌های درآمد محدودی دارند. در چنین شرایطی، توسعه اهداف کارآفرینی جامعه کوهستانی در گیلگیت و بالتستان منجر به درک فواید ابتکار فعالیت‌های خود، کسب مزایای اقتصادی و مشارکت در درآمد خانوارها می‌شود.

اسکوربیچ و زو^۲ (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی آنلاین و مشارکت سیاسی در سنگاپور می‌پردازند. نتایج مطالعه آن‌ها حاکی از آن است که بین پیوندهای برون گروهی آنلاین و مشارکت آنلاین ارتباط معنادار وجود دارد. البته آن‌ها بر این باورند که یافته‌ای در رابطه با نقش پیوندهای برون گروهی آنلاین در مشارکت سیاسی سنتی نیافته‌اند و این مهم را به فقدان اعتماد به روابط برون گروهی آنلاین نسبت می‌دهند.

ونکاتاناتان^۳ (۲۰۱۲)، طی مطالعه‌ای با عنوان، شبکه و سرمایه‌ی اجتماعی فردی دریافته است در حوزه‌ی سرمایه اجتماعی پیوندی، افراد درون‌گرا بیش از افراد برون‌گرا از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. وی همچنین با مقایسه‌ی میان زنان و مردان در این مطالعه نشان داده است که به طور کلی سرمایه اجتماعی پیوندی در میان زنان بیش از مردان است. با این حال زمانی که ساختار شبکه‌ای شخص برای سرمایه اجتماعی پل زنده یا پیوندی مورد توجه قرار می‌گیرد، هیچ تفاوت جنسی معناداری دیده نمی‌شود.

فرضیه اصلی

سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تأثیر دارد.

فرضیه‌های فرعی

۱. سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای مجازی آنلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تأثیر دارد.
۲. سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای مجازی آنلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تأثیر دارد.
۳. سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تأثیر دارد.
۴. سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تأثیر دارد.

¹ Amjad, Ali, Yousuf, Sania

² Skoric & Zhu

³ Venkatanathan

تعریف عملیاتی مفاهیم

سرمایه اجتماعی: در این پژوهش، به منظور از سرمایه اجتماعی امتیازی است که از مقیاس (ISCS) متعلق به دیمیتری ویلیامز (۲۰۰۶) کسب خواهد گردید. ده گویه اول هر پرسشنامه مربوط بعد (پیوندی) و ده سؤال دوم مربوط به بعد برون گروهی سرمایه اجتماعی (پل زنده) است. عملکرد سازمانی: در این پژوهش منظور از عملکرد سازمانی امتیازی است که از پاسخگویی به پرسشنامه عملکرد سازمانی (مقیمی، ۱۳۹۰) کسب خواهد گردید.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش، کارکنان شرکتهای کوچک و متوسط استان آذربایجان شرقی، شامل ۱۱۶۲۹ نفر از کارکنان می باشد. نمونه آماری با توجه به جدول مورگان و بر اساس روش نمونه گیری طبقه ای تصادفی انتخاب گردیده است که به تعداد ۳۸۴ نفر می باشد. بدین صورت که شرکتهای متوسط و کوچک بعنوان طبقه در نظر گرفته شده است و به تناسب شرکتهای، نمونه مورد نظر انتخاب گردیده است.

روایی و پایایی ابزار اندازه گیری

روایی

برای روایی سوالات پرسشنامه از نظر استاد راهنما و چند نفر از اساتید رشته مدیریت و نیز مدیران شرکتهای استفاده شد که مورد تایید ایشان قرار گرفت.

پایایی

پایایی کلی سوالات پرسشنامه ها، به روش آلفای کرونباخ برای متغیرهای پژوهش مطابق آنچه در جدول (۱) آمده است محاسبه و مورد تایید قرار گرفت.

جدول (۱): پایایی پرسشنامه

مقدار آلفا	پرسشنامه
۰.۷۱۲	سرمایه اجتماعی
۰.۷۰۴	عملکرد سازمانی
۰.۷۳۲	سرمایه اجتماعی آنلاین
۰.۷۴۴	سرمایه اجتماعی آفلاین

با توجه به مقادیر ارائه شده در جدول (۱)، مقدار آلفای کرونباخ پرسشنامه سرمایه اجتماعی ۰.۷۱۲ و آلفای کرونباخ عملکرد سازمانی ۰.۷۰۴ بدست آمده و سرمایه اجتماعی آنلاین ۰.۷۳۲ و سرمایه اجتماعی آفلاین ۰.۷۴۴ و بیشتر از ۰.۷ می باشد، بنابراین پرسشنامه ها دارای پایایی قابل قبولی می باشند.

آمار توصیفی

توزیع جنسیت نمونه منتخب

در این بخش شاخص‌های توصیفی و داده‌های طبقه‌بندی شده از جنسیت نمونه منتخب مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. برای این منظور نتایج حاصله در جدول ۲ جمع‌بندی و ارائه گردیده است.

جدول (۲): آمار توصیفی بر حسب جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
مرد	۲۶۱	۰.۶۸
زن	۱۲۳	۰.۳۲
جمع	۳۸۴	۰.۱۰۰

توزیع سن نمونه منتخب

در این بخش شاخص‌های توصیفی و داده‌های طبقه‌بندی شده از سن نمونه منتخب مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. برای این منظور نتایج حاصله در جدول ۳ جمع‌بندی و ارائه گردیده است.

جدول (۳): آمار توصیفی بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد فراوانی
۲۰ تا ۲۵ سال	۱۰۸	۲۸.۱
۲۶ تا ۳۹ سال	۱۶۱	۴۱.۹
۴۰ تا ۵۹ سال	۱۱۵	۲۹.۹
جمع	۳۸۴	۱۰۰

توزیع تحصیلات نمونه منتخب

در این بخش شاخص‌های توصیفی و داده‌های طبقه‌بندی شده از تحصیلات نمونه منتخب مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. برای این منظور نتایج حاصله در جدول ۴ جمع‌بندی و ارائه گردیده است.

جدول (۴): آمار توصیفی بر حسب تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی
دیپلم	۱۶	۲.۴
فوق دیپلم	۲۳	۰.۶
لیسانس	۲۲۴	۳.۵۸
فوق لیسانس	۱۲۱	۵.۳۱
جمع	۳۸۴	۰.۱۰۰

شاخص‌های توصیفی مولفه‌های پژوهش

در این بخش شاخص‌های توصیفی و داده‌های طبقه‌بندی شده از مولفه‌های پژوهش، مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور نتایج حاصله در جدول (۵) جمع‌بندی و ارائه گردیده است.

جدول (۵): شاخص های توصیفی مولفه های پژوهش

مؤلفه	میانگین	میانه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	کمترین مقدار	بیشترین مقدار
سرمایه اجتماعی	۲.۶۹	۲.۷۱	۰.۷۹۶	۰.۲۹۱	۰.۵	۱	۵
عملکرد	۳.۳۹	۳.۴	۰.۵۷۵	۰.۰۳۲	-۰.۸۳۷	۲.۴۰	۴.۶۰
سرمایه پیوندی آنلاین	۳.۲۹	۳.۳۳	۰.۸۳	-۰.۰۵	-۰.۵۹۷	۱.۶۷	۵
سرمایه پیوندی آفلاین	۴.۰۶۹	۴.۰۸۳	۰.۴۵۸	-۰.۲۶۲	-۰.۴۲۱	۳	۵
سرمایه پل زنده آنلاین	۳.۲۳	۳.۳۳	۰.۷۴۱	-۰.۴۱۸	۰.۵۳۳	۱.۳۳	۵
سرمایه پل زنده آفلاین	۳.۴۰۳	۳.۵	۰.۶۲۷	۰.۰۲۳	-۰.۴۲۵	۲.۱۷	۵

شاخص های میانگین، میانه، انحراف معیار، چولگی، کشیدگی، کمترین مقدار، بیشترین مقدار برای متغیرهای پژوهش در جدول (۵) ارائه گردیده است.

آمار استنباطی

آزمون نرمال بودن

برای تعیین نوع آزمون فرضیه ها (پارامتریک و یا ناپارامتریک)، ابتدا باید تعیین نماییم که متغیرهای مورد آزمون نرمال هستند یا نه؟ در صورت نرمال بودن متغیرها از آزمون های پارامتریک از قبیل رگرسیون، ضریب همبستگی پیرسون، آزمون تی و... استفاده می شود و در صورت غیر نرمال بودن متغیرها از آزمون های ناپارامتریک از قبیل آزمون کای دو، ضریب همبستگی اسپیرمن، آزمون یو من ویتنی و... استفاده می شود. جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف در جدول (۶) ارائه گردیده است.

جدول (۶): آزمون کلموگروف - اسمیرنوف

پل زنده آفلاین	پل زنده آنلاین	پیوندی آفلاین	پیوندی آنلاین	عملکرد	سرمایه اجتماعی	آماره کلموگروف اسمیرنوف
۰.۸۱۶	۰.۹۰۴	۰.۸۰۰	۰.۹۰۸	۱.۱۰۰	۱.۶۷۹	آماره کلموگروف اسمیرنوف
۰.۲۴۵	۰.۳۵۲	۰.۲۳۶	۰.۱۸۵	۰.۲۳۵	۰.۲	سطح معنی داری
۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	تعداد

با توجه به مقدار سطح اطمینان مولفه ها، همگی مقداری بیشتر از ۰.۰۵ دارند بنابراین از توزیع نرمال تبعیت می کنند. بنابراین جهت سنجش فرضیه ها از آزمون های پارامتریک می توان بهره گرفت.

آزمون فرضیه اصلی

سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون رگرسیون استفاده شده است. نتایج در جدول (۷) و (۸) ارائه گردیده است.

جدول (۷): آزمون رگرسیون فرضیه اصلی

ضرب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
۰.۴۸۲	۰.۴۸۳	۰.۶۹۵	۰.۰۰۰

جدول (۸): تحلیل واریانس رگرسیون

منبع تغییرات	مجموع توانهای دوم	درجه آزادی	میانگین توانهای دوم	مقدار F	سطح معنی داری
رگرسیون (تیمار)	۶۱.۳۳۲	۱	۶۱.۳۳۲	۳۵۶.۷۹۳	.۰۰۰ ^b
خطا	۶۵.۶۶۵	۳۸۲	.۱۷۲		
جمع	۱۲۶.۹۹۷	۳۸۳			

با توجه به جدول (۷) و (۸) سطح معنی داری ۰/۰۰۰ محاسبه گردیده که کمتر از ۰/۰۵ خطای مورد نظر است و ضریب همبستگی ۰/۶۹۵ محاسبه شده است. لذا سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین بر عملکرد در شرکت‌های کوچک و متوسط تاثیر دارد. ضریب تعیین نیز ۰/۴۸۳ محاسبه شده است. بنابراین سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین ۴۸/۳ درصد عملکرد در شرکت‌های کوچک و متوسط را تبیین می‌کند.

جدول (۹): ضرایب رگرسیونی متغیرها

مدل	ضرایب استاندارد نشده		آماره T	سطح معنی داری	نوع رابطه
	B	Std.Error			
عرض از مبدا (Costant)	۲.۰۴۴	.۰۷۵	۲۷.۳۵۴	.۰۰۰	-----
سرمایه اجتماعی (X ₁)	.۵۰۲	.۰۲۷	۱۸.۸۸۹	.۰۰۰	مستقیم ناقص

با توجه به مقادیر ارائه شده در جدول (۹) معادله خط رگرسیون به صورت زیر می‌باشد.

$$Y = 2.044 + 0.502 * X_1 + \hat{\epsilon}$$

آزمون فرضیه فرعی اول

سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای مجازی آنلاین بر عملکرد در شرکت‌های کوچک و متوسط تاثیر دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون رگرسیون استفاده شده است. نتایج در جدول (۱۰ و ۱۱) ارائه گردیده است.

جدول (۱۰): آزمون رگرسیون فرضیه فرعی اول

ضرب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
۰.۳۱۰	۰.۳۱۲	۰.۵۵۸	.۰۰۰۰

جدول (۱۱): تحلیل واریانس رگرسیون

منبع تغییرات	مجموع توانهای دوم	درجه آزادی	میانگین توانهای دوم	مقدار F	سطح معنی داری
رگرسیون (تیمار)	۳۹.۵۹۰	۱	۳۹.۵۹۰	۱۷۳.۰۲۳	.۰۰۰ ^b
خطا	۸۷.۴۰۷	۳۸۲	.۲۲۹		
جمع	۱۲۶.۹۹۷	۳۸۳			

با توجه به جدول (۱۰) و (۱۱) سطح معنی داری ۰/۰۰۰ محاسبه گردیده که کمتر از ۰/۰۵ خطای مورد نظر است و ضریب همبستگی ۰/۵۵۸ محاسبه شده است. لذا سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای مجازی آنلاین بر عملکرد در شرکت‌های کوچک و متوسط تاثیر دارد. ضریب تعیین نیز ۰/۳۱۲ محاسبه شده است. بنابراین لذا سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای مجازی آنلاین ۳۱/۲ درصد عملکرد در شرکت‌های کوچک و متوسط را تبیین می‌کند.

جدول (۱۲): ضرایب رگرسیونی متغیرها

نوع رابطه	سطح معنی داری	آماره T	ضرایب استاندارد نشده		مدل
			Std.Error	B	
-----	.۰۰۰	۲۱.۱۸۴	.۱۰۰	۲.۱۲۰	عرض از مبدا (Costant)
مستقیم ناقص	.۰۰۰	۱۳.۱۵۴	.۰۲۹	.۳۸۷	سرمایه پیوندی آنالین (X_1)

با توجه به مقادیر ارائه شده در جدول (۱۲-۴) معادله خط رگرسیون به صورت زیر می باشد.

$$Y = 2.120 + 0.387 * X_1 + \hat{\epsilon}$$

آزمون فرضیه فرعی دوم

سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای مجازی آنالین بر عملکرد در شرکت های کوچک و متوسط تاثیر دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون رگرسیون استفاده شده است. نتایج در جدول (۱۳ و ۱۴) ارائه گردیده است.

جدول (۱۳): آزمون رگرسیون فرضیه فرعی دوم

ضرب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
۰.۱۷۹	۰.۱۸۲	۰.۴۲۶	.۰۰۰۰

جدول (۱۴): تحلیل واریانس رگرسیون

منبع تغییرات	مجموع توانهای دوم	درجه آزادی	میانگین توانهای دوم	مقدار F	سطح معنی داری
رگرسیون (تیمار)	۲۳.۰۵۲	۱	۲۳.۰۵۲	۸۴.۷۱۸	b.۰۰۰
خطا	۱۰۳.۹۴۵	۳۸۲	.۲۷۲		
جمع	۱۲۶.۹۹۷	۳۸۳			

با توجه به جدول (۱۳) و (۱۴) سطح معنی داری ۰/۰۰۰ محاسبه گردیده که کمتر از ۰/۰۵ خطای مورد نظر است و ضریب همبستگی ۰/۴۲۶ محاسبه شده است. لذا سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای مجازی آنالین بر عملکرد در شرکت های کوچک و متوسط تاثیر دارد. ضریب تعیین نیز ۰/۱۸۲ محاسبه شده است. بنابراین لذا سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای مجازی آنالین ۱۸/۲ درصد عملکرد در شرکت های کوچک و متوسط را تبیین می کند.

جدول (۱۵): ضرایب رگرسیونی متغیرها

نوع رابطه	سطح معنی داری	آماره T	ضرایب استاندارد نشده		مدل
			Std.Error	B	
-----	.۰۰۰	۵.۱۳۱	.۲۳۸	۱.۲۲۱	عرض از مبدا (Costant)
مستقیم ناقص	.۰۰۰	۹.۲۰۴	.۰۵۸	.۵۳۵	سرمایه پل زنده آنالین (X_1)

با توجه به مقادیر ارائه شده در جدول (۱۵) معادله خط رگرسیون به صورت زیر می باشد.

$$Y = 1.221 + 0.535 * X_1 + \hat{\epsilon}$$

آزمون فرضیه فرعی سوم

سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون رگرسیون استفاده شده است. نتایج در جدول (۱۶) و (۱۷) ارائه گردیده است.

جدول (۱۶): آزمون رگرسیون فرضیه فرعی سوم

ضرب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
۰.۵۰۰	۰.۵۰۸	۰.۷۱۳	۰.۰۰۰

جدول (۱۷): تحلیل واریانس رگرسیون

منبع تغییرات	مجموع توانهای دوم	درجه آزادی	میانگین توانهای دوم	مقدار F	سطح معنی داری
رگرسیون (تیمار)	۸۳.۹۴۸	۱	۸۳.۹۴۸	۷۴۴.۹۲۵	۰.۰۰۰ ^b
خطا	۴۳.۰۴۹	۳۸۲	.۱۱۳		
جمع	۱۲۶.۹۹۷	۳۸۳			

با توجه به جدول (۱۶) و (۱۷) سطح معنی داری ۰/۰۰۰ محاسبه گردیده که کمتر از ۰/۰۵ خطای مورد نظر است و ضریب همبستگی ۰/۷۱۳ محاسبه شده است. لذا سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد. ضریب تعیین نیز ۰/۵۰۸ محاسبه شده است. بنابراین لذا سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای آفلاین ۵۰/۸ درصد عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط را تبیین می کند.

جدول (۱۸): ضرایب رگرسیونی متغیرها

نوع رابطه	سطح معنی داری	آماره T	ضرایب استاندارد نشده		مدل
			Std.Error	B	
-----	۰.۰۰۰	۸.۸۵۳	.۰۹۵	.۸۴۳	عرض از مبدا (Costant)
مستقیم ناقص	۰.۰۰۰	۲۷.۲۹۳	.۰۲۸	.۷۵۱	سرمایه پیوندی آفلاین (X ₁)

با توجه به مقادیر ارائه شده در جدول (۱۸) معادله خط رگرسیون به صورت زیر می باشد.

$$Y = 0.843 + 0.751 * X_1 + \varepsilon$$

آزمون فرضیه فرعی چهارم

سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون رگرسیون استفاده شده است. نتایج در جدول (۱۹) و (۲۰) ارائه گردیده است.

جدول (۱۹): آزمون رگرسیون فرضیه فرعی چهارم

ضرب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
۰.۴۰۰	۰.۴۰۳	۰.۶۰۵	۰.۰۰۰

جدول (۲۰): تحلیل واریانس رگرسیون

منبع تغییرات	مجموع توانهای دوم	درجه آزادی	میانگین توانهای دوم	مقدار F	سطح معنی داری
رگرسیون (تیمار)	۶۸.۶۹۹	۱	۶۸.۶۹۹	۴۵۰.۱۵۱	.۰۰۰ ^b
خطا	۵۸.۲۹۸	۳۸۲	.۱۵۳		
جمع	۱۲۶.۹۹۷	۳۸۳			

با توجه به جدول (۱۹) و (۲۰) سطح معنی داری ۰/۰۰۰ محاسبه گردیده که کمتر از ۰/۰۵ خطای مورد نظر است و ضریب همبستگی ۰/۶۳۵ محاسبه شده است. لذا سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد. ضریب تعیین نیز ۰/۴۰۳ محاسبه شده است. بنابراین لذا سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای آفلاین ۴۰/۳ درصد عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط را تبیین می کند.

جدول (۲۱): ضرایب رگرسیونی متغیرها

مدل	ضرایب استاندارد نشده		آماره T	سطح معنی داری	نوع رابطه
	B	Std.Error			
عرض از مبدا (Costant)	۱.۱۵۳	.۱۰۸	۱۰.۷۱۴	.۰۰۰	-----
سرمایه پیل زنده آفلاین (X ₁)	.۶۴۹	.۰۳۱	۲۱.۲۱۷	.۰۰۰	مستقیم ناقص

با توجه به مقادیر ارائه شده در جدول (۲۱) معادله خط رگرسیون به صورت زیر می باشد.

$$Y = 1.153 + 0.649 * X_1 + \hat{\epsilon}$$

یافته های پژوهشی مربوط به فرضیه اصلی

تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد. در تعیین این رابطه می توان گفت سرمایه اجتماعی جمع منابع بالقوه و بالفعل موجود و قابل دسترس، از طریق شبکه روابط یک فرد یا یک واحد اجتماعی و یکی از قابلیت ها و دارایی های مهم سازمانی است که می تواند به سازمان در بالابردن عملکرد کمک بسیار نماید و برای آنها در مقایسه با سازمانهای دیگر مزیت سازمانی پایدار ایجاد کند. به عبارتی دیگر سرمایه اجتماعی شبکه ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی و بین گروهی و تعاملات افراد با گروه ها، سازمان ها و نهادهای اجتماعی است که قرین همبستگی و انسجام اجتماعی و برخورداری افراد و گروه ها از حمایت اجتماعی و انرژی لازم برای تسهیل کنش ها در جهت تحقق اهداف فردی و جمعی را فراهم می کند. این سرمایه متشکل از سه جزء منابع نهفته در ساختار اجتماعی، قابلیت دسترسی افراد به این گونه منابع اجتماعی و استفاده یا گردآوری این گونه منابع اجتماعی در کنش های هدف مند است. توانایی سرمایه اجتماعی در تسهیم و خلق دانش یکی از دلایل اصلی پیامدهای محیط کاری موثر و کارا از جمله خلاقیت سازمانی است. در پرتو شکل گیری روابط پویای درون گروهی و برون گروهی حاصل از سرمایه اجتماعی تیم های کاری مبتنی بر اعتماد در سازمان شکل گرفته و انرژی لازم برای تسهیل کنش بین آنها فراهم می گردد. شکل گیری تیم های دانشی در سازمان به عنوان پیامدی از پیامدهای سرمایه اجتماعی زمینه را برای بروز ایده پردازی در سازمان فراهم کرده و کارکنان سازمانی را تشویق می کند تا مسائل سازمانی را به شیوه ای نو و جدید حل کنند. از این رو می

توان انتظار داشت در پرتو افزایش سرمایه اجتماعی درون سازمانی و دانش سازمانی نیز افزایش یابد. افزایش دانش سازمانی موجب افزایش و حفظ و تقویت مولفه‌های کارائی و اثربخشی در سازمان می‌گردد که آن هم موجب بهره‌وری سازمان و بالاتر رفتن عملکرد سازمانی می‌گردد.

نتیجه این پژوهش با نتایج پژوهش‌های احمدی و مرادی (۱۳۹۷)، کیا و مهدوی (۱۳۹۷)، محمدی قشلاق و جعفر دوست بستانی (۱۳۹۵)، سورکی و صلاحی (۱۳۹۴)، امجد و یوسف (۲۰۱۹)، همسو می‌باشد.

یافته‌های پژوهشی مربوط به فرضیه فرعی اول

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای مجازی آنلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد.

بعد پیوندی به آن دسته از جنبه‌ها که بازنمایی‌ها، تفاسیر و سیستم مفهومی به اشتراک گذارده شده بین اعضای گروه را فراهم می‌کند، توجه داشته و وسعت سهیم شدن اعضای تیم پروژه در ادراکی مشترک و گسترش یک رویه شناختی مشترک در میان اعضا را منعکس می‌کند. همچنین این بعد به منابعی اشاره دارد که فراهم کننده مظاهر، تعبیرها، تفسیرها و سیستم‌های مشترک در میان گروه‌ها است. مهمترین جنبه‌های این بعد زبان مشترک و حکایت‌های مشترک است. زبان ابزاری است که از آن طریق افراد با یکدیگر ارتباط برقرار کرده و اطلاعات را تبادل می‌کنند. ضمن آن که زبان مشترک قابلیت ترکیب اطلاعات را افزایش می‌دهد؛ حکایت‌های مشترک نیز شامل داستان‌ها و استعاره‌هایی است که در یک جامعه موجب حفظ مجموعه‌های معانی می‌شود. از این رو می‌توان انتظار داشت افزایش سرمایه پیوندی کارکنان منجر به افزایش عملکرد سازمانی گردد. نتیجه این پژوهش با نتایج پژوهش‌های احمدی و مرادی (۱۳۹۷)، کیا و مهدوی (۱۳۹۷)، محمدی قشلاق و جعفر دوست بستانی (۱۳۹۵)، سورکی و صلاحی (۱۳۹۴)، امجد و یوسف (۲۰۱۹)، همسو می‌باشد.

یافته‌های پژوهشی مربوط به فرضیه فرعی دوم

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای مجازی آنلاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط تاثیر دارد.

بعد پل زنده در برگیرنده هدف‌های مشترک و دیدگاه مشترک است. هدف مشترک میزان درک و دیدگاه مشترک اعضای واحد اجتماعی نسبت به اهداف و نتایج فعالیت‌های گروه است و فرهنگ مشترک نیز در بردارنده میزان هنجارهای رفتاری مشترک در میان اعضا می‌باشد. به عنوان مثال تا چه میزان تمایل در میان اعضا وجود دارد تا در فعالیت‌های گروهی سازمان شرکت کنند نشان دهنده میزان فرهنگ مشترک میان اعضا می‌باشد. داستانها و استعاره‌های سازمانی مستتر در این بعد، همچنین وجود زبان مشترک که قابلیت ترکیب اطلاعات را منجر می‌گردد باعث می‌شود که افراد در سامانه‌ای سازمانی به انتقال تجارب خود از طریق داستان گویی پرداخته و شیوه‌های متعدد انجام کار را به اشتراک گذارند. از این رو می‌توان انتظار داشت افزایش سرمایه پل زنده کارکنان منجر به افزایش عملکرد سازمانی گردد.

نتیجه این پژوهش با نتایج پژوهش‌های احمدی و مرادی (۱۳۹۷)، کیا و مهدوی (۱۳۹۷)، محمدی قشلاق و جعفر دوست بستانی (۱۳۹۵)، سورکی و صلاحی (۱۳۹۴)، امجد و یوسف (۲۰۱۹)، همسو می‌باشد.

یافته‌های پژوهشی مربوط به فرضیه فرعی سوم

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که سرمایه اجتماعی درون گروهی (پیوندی) در فضای آفلاین بر عملکرد در شرکت‌های کوچک و متوسط تاثیر دارد.

در تعیین این یافته می‌توان گفت با توجه به اینکه بعد پیوندی از سرمایه اجتماعی به پیکربندی غیرشخصی پیوندهای بین افراد و یا واحدهای اجتماعی اشاره دارد. وجوه مهم تحت این بعد شامل پیوند شبکه، ترتیبات شبکه، و ثبات شبکه می‌باشد. پیوند شبکه در بردارنده شیوه‌های خاصی است که اعضای واحد اجتماعی با یکدیگر مرتبط شده‌اند و با یکدیگر همکاری می‌کنند. ترتیبات شبکه تعیین کننده الگوی‌های پیوند میان اعضای واحدهای اجتماعی است و شامل سلسله مراتب شبکه، میزان ارتباط پذیری و تراکم شبکه می‌باشد. ثبات شبکه نیز نشان دهنده این است که تا چه اندازه شبکه ایجاد شده برای یک هدف خاص ممکن است برای اهداف دیگر استفاده شود. این بعد به طور کلی شامل وجود سیستم مطلوب کاری، تشکیل گروه‌های کاری و انتخاب مناسب افراد در امور مختلف است. هنگامی که در سازمان سیستم مطلوب کاری برقرار است بدین معناست که چیدمان گروه کاری به درستی انجام شده و امور سازمانی بر اساس تخصص گروه بندی شده است. جاگیری هر یک از کارکنان سازمانی در گروه تخصصی زمینه‌آشنایی آنان با ویژگی‌های زمینه کاری را فراهم آورده و آنان را بیش از پیش نسبت به امور محوله آگاه می‌گرداند. از این رو می‌توان انتظار داشت کلیه فعالیت‌های مرتبط با شغل که در شرح شغل سازمانی مندرج است کاملاً آگاهانه انتخاب و ساماندهی می‌گردد. ضمن آن که آشنایی کامل کارکنان با نحوه انجام کار ضمن برخورداری از سیستم مطلوب کاری آنان را تشویق می‌کند که امور محوله را به بهترین شیوه به انجام برسانند. بدیهی است در چنین محیط کاری ایده‌پردازی به منظور بهینه نمودن سیستم کاری شکل گرفته و دانش سازمانی افزایش می‌یابد و عملکرد در سازمان تقویت می‌گردد.

نتیجه این پژوهش با نتایج پژوهش‌های احمدی و مرادی (۱۳۹۷)، کیا و مهدوی (۱۳۹۷)، محمدی قشلاق و جعفر دوست بستانی (۱۳۹۵)، سورکی و صلاحی (۱۳۹۴)، امجد و یوسف (۲۰۱۹)، همسو می‌باشد.

یافته‌های پژوهشی مربوط به فرضیه فرعی چهارم

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که سرمایه اجتماعی برون گروهی (پل زنده) در فضای آفلاین بر عملکرد در شرکت‌های کوچک و متوسط تاثیر دارد.

بعد پل زنده، نشانگر روابط شخصی بین افراد در سایه تقابلات مختلف است مهم‌ترین جنبه‌ای این بعد از سرمایه اجتماعی اعتماد، هنجارها، انتظارات رفتاری هستند که دارای معانی مشترک باشند، بایست‌ها، (نشان دهنده یک تعهد برای انجام یک فعالیت در آینده است)، هویت، (فرآیندی است که افراد احساس می‌کنند با گروه یا فرد دیگری عضو یک مجموعه واحد هستند یعنی، فرآیندی که طی آن نوعی احساس تعلق و همبستگی شکل می‌گیرد) می‌باشد. وجود ویژگی‌های مستتر در این بعد چون بایست‌ها به عنوان تعهد فرد به شغل و فعالیت خود و همچنین احساس هویت شغلی منجر به این می‌گردد که فرد تمایل داشته باشد شغل خود را متعهدانه و به بهترین وجه سازمانی انجام دهد. در این حالت نیروی درونی هدایتگر فرد نبوده بلکه تعهد فرد ترغیب کننده او در فعالیت‌های سازمانی است. از این رو نیروی تعهد و هویت فرد را به انتخاب بهترین شیوه انجام کار ترغیب و تشویق می‌نماید. از این رو می‌توان انتظار داشت در سایه چنین ویژگی‌هایی خلاقیت سازمانی و ابداع روش‌های نو برای انجام وظایف محوله افزایش یابد و در نتیجه عملکرد سازمانی تقویت گردد.

نتیجه این پژوهش با نتایج پژوهش‌های احمدی و مردای (۱۳۹۷)، کیا و مهدوی (۱۳۹۷)، محمدی قشلاق و جعفر دوست بستانی (۱۳۹۵)، سورکی و صلاحی (۱۳۹۴)، امجد و یوسف (۲۰۱۹)، همسو می باشد.

محدودیت‌های تحقیق

اساساً پژوهش در مسیر خود، محدودیت‌ها و تنگنانهایی را دارد که ممکن است باعث لغزش در اعتبار و پایایی تحقیق شوند. این محدودیت‌ها به ویژه در تحقیقات پیمایشی که عمدتاً از ابزار پرسشنامه جهت جمع آوری داده‌ها استفاده می شود دو چندان می گردد. به ویژه آن که تحقیق پیمایشی بدلیل آن که نشأت گرفته از پارادایم اثبات گرایی است، و انجام تحقیقات در چنین انگاره‌هایی مستلزم وجود قانونمندی و عقلانیت در بستر واقعیت اجتماعی می‌باشد، در عین حال ترس و عدم اعتماد به چینی تحقیقاتی از سوی پاسخگویان و سرخوردگی و اجتناب از بیان نظرات واقعی به دلایل خاص اجتماعی و فرهنگی؛ و همچنین با توجه به محافظه کاری در ارائه ی پاسخ صادقانه، عملاً دستیابی به اطلاعات واقعی و دقیق را دشوار کرده و می‌تواند نتایج هر تحقیقی را با مشکل مواجه کند. بنابراین شناسایی محدودیت‌ها و تنگناها از مؤلفه‌ها و پیش شرط‌های هر پژوهش علمی به شمار می‌آید که بر این اساس به پاره ای از آنها اشاره می‌شود.

✓ محدودیت های قابل کنترل

محدود بودن تحقیق به کارکنان شرکتهای کوچک و متوسط استان آذربایجان شرقی؛
ستفاده از پرسشنامه و مقیاس به عنوان ابزار تحقیق: اگر برای محقق امکان داشت، شاید با استفاده از ابزار های دیگری مانند مصاحبه و... می توانست بر اعتبار نتایج این تحقیق بیفزاید.

✓ محدودیت های غیر قابل کنترل

عدم همکاری بسیاری از کارکنان به علت شیوع بیماری کرونا؛
عدم آشنایی برخی از کارکنان با مولفه‌های سرمایه اجتماعی، که با توضیحات ارائه شده از طرف محقق برطرف گردید.

پیشنهاد‌های کاربردی

یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از آن است که سرمایه اجتماعی آنلاین و آف‌لاین بر عملکرد در شرکتهای کوچک و متوسط رابطه دارد؛ به طوری که سرمایه اجتماعی تأثیر بسزایی در بر عملکرد شرکتهای دارد. بنابراین، به مسئولان و دست اندرکاران نهاد مذکور توصیه می‌شود. بستر مناسب به منظور شکوفایی سرمایه اجتماعی را فراهم کنند تا زمینه ارتقای عملکرد در سازمان فراهم شود.

✓ توسعه روابط شبکه‌ای در سازمانها و استفاده مناسب از کانالهای اطلاعاتی؛ به طوری که امکان دسترسی به دانش سازمانی فراهم شود؛

✓ تلاش به منظور ایجاد فرهنگ حمایتی از طریق طراحی سامانه‌های تشویقی و انگیزشی برای تقویت خلاقیت و نوآوری، یادگیری و توسعه منابع انسانی؛

✓ فراهم کردن زمینه ایجاد، انتقال و کاربرد اطلاعات در سازمانها؛

✓ استقرار ساختار سازمانی مناسب در سازمانها جهت دسترسی اعضای سازمان به منابع اطلاعاتی؛

✓ طراحی چارچوب شایستگی‌های پرسنل سازمان (از جمله دانش و توانایی‌ها و تجربه‌های آنها)؛

- ✓ برنامه‌ریزی توسعه نیروی انسانی مبتنی بر نظام شایستگی؛
- ✓ ایجاد روابط مبتنی بر اعتماد در میان افراد و بخشهای مختلف سازمان؛
- ✓ فرهنگ سازی جهت ارتقای فعالیتها و کارهای تیمی در سطوح مختلف سازمان
- ✓ ایجاد و بهبود تعهد پرسنل سازمان جهت انجام وظایف محوله.

پیشنهاد برای تحقیقات آتی

در این بخش با توجه به تجربیات کسب شده در پژوهش انجام شده به سایر محققین پیشنهادهایی ارائه خواهد شد، به محققین توصیه می‌شود که:

- پیشنهاد می‌شود رابطه سرمایه اجتماعی با اثربخشی سازمانی مورد بررسی قرار گیرد.
- پیشنهاد می‌شود نقش شبکه های اجتماعی بر عملکرد سازمانی مورد بررسی قرار گیرد.
- پیشنهاد می‌شود رابطه سرمایه اجتماعی بر عملکرد سرمایه فکری مورد بررسی قرار گیرد.
- پیشنهاد می‌شود سرمایه اجتماعی آنلاین و آفلاین شرکتها مورد سنجش قرار گیرد.

منابع

- ✓ احمدی، یعقوب، مرادی، سالار، (۱۳۹۷)، سرمایه اجتماعی (آنلاین و آفلاین) و فرهنگ شهروندی، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۸۱، صص ۱۰۱-۱۳۳.
- ✓ رابینز، استیفن، (۱۳۹۳)، مدیریت رفتار سازمانی، مترجمان پارسایان و اعرابی، چاپ دوم، تهران: انتشارات موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.
- ✓ سورکی، مریم، صلاحی، زهرا، (۱۳۹۴)، بررسی تأثیر فناوری اطلاعات در ارتقاء عملکرد سازمانها (مطالعه موردی سازمان تامین اجتماعی شعب تهران بزرگ)، کنگره بین المللی مدیریت، اقتصاد و توسعه کسب و کار، تبریز، دبیرخانه دائمی کنگره.
- ✓ شاوردی، تهمینه، (۱۳۹۶)، سرمایه اجتماعی واقعی و مجازی (مطالعه موردی دختران دانشجوی دانشگاه‌های تهران)، فصلنامه توسعه اجتماعی، دوره ۱۱، شماره ۳، صص ۶۷-۹۶.
- ✓ شیخی، ایوب، اسکندری، قاسم، ولی زاده، احمد، (۱۳۹۵)، رتبه بندی شاخص های سنجش سرمایه فکری با استفاده از تکنیک فازی (مطالعه مورد شرکت گاز استان فارس)، پژوهش های جدید در مدیریت و حسابداری، سال دوم، شماره ۳، صص ۱۵-۲۶.
- ✓ کیا، علی اصغر، مهدوی، امید، (۱۳۹۷)، نقش فناوری اطلاعات (IT) در بهبود عملکرد روابط عمومی از دیدگاه مدیران و کارکنان شرکت ایران خودرو، علوم خبری، سال هفتم، شماره ۲۵، صص ۱۵۷-۱۸۲.
- ✓ محمدی قشلاق، پریش، جعفر دوست بستانی، شهرام، (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات بر عملکرد کارکنان، با نقش میانجی سرمایه اجتماعی در سازمان، مدیریت منابع در نیروی انتظامی، سال چهارم، شماره ۳، صص ۱۴۱-۱۵۶.
- ✓ مقیمی، سیدمحمد، (۱۳۹۰)، سازمان و مدیریت، رویکردی پژوهشی، انتشارات ترمه، چاپ چهارم.

- ✓ ودادی، احمد، امامی کوشا، مرتضی، (۱۳۹۱)، نقش سرمایه فکری و سرمایه اجتماعی در عملکرد سازمانی، فصلنامه مدیریت کسب و کار، دوره ۴، شماره ۱۳، صص ۱۴۷-۱۷۶.
- ✓ Amjad, Ali, Yousuf, Sania. (2019). Social capital and entrepreneurial intention: empirical evidence from rural community of Pakistan. *Journal of Global Entrepreneurship Research*.
- ✓ Bode, L., Vraga, E. K., Borah, P., & Shah, D. V. (2014). A new space for political behavior: Political social networking and its democratic consequences. *Journal of Computer-Mediated*.
- ✓ Fernandez, Jesica. (2015). *Latina/o Youth Cultural Citizenship: Re Conceptualizing Dominant Constructions of Citizenship through Membership, Sense of Belonging, Claiming Space and Rights*, Ph.D., Psychology (Latin American and Latino Studies), UC Santa Cruz.
- ✓ Passy, F., Giugni, M. (2011), Social Networks And Individual Perceptions: Explaining Differential Participation In Social Movements, *Sociological Forum*, Vol(16), Pp :123-153.
- ✓ Skoric, M. M., & Zhu, Q. (2015). Social media and offline political participation: Uncovering the paths from digital to physical. *International Journal of Public Opinion Research*.
- ✓ Thompson, M. (2018), "Social Capital, Innovation and Economic Growth", *Journal of Behavioral and Experimental Economics*.
- ✓ Valenzuela, S. (2013). Unpacking the use of social media for protest behavior: The roles of information, opinion expression, and activism. *American Behavioral Scientist*, 57, 920-942.
- ✓ Venkatanathan, J., Evangelos, K. (2012). "Network, Personality and social capital", *Proceedings of the 4th Annual ACM Web Science Conference*, Pages 326-329.